

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії,

в.о. ректора _____ Анжеліка БАТРАКОВА

« ____ » _____ 2026 року

ПРОГРАМА

вступного іспиту з мови навчання (українська мова) для вступу за освітнім ступенем «**Бакалавр**» для іноземних громадян та осіб без громадянства

ЗАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Іноземці та особи без громадянства, які вступають на навчання для здобуття ступеня бакалавра до Харківського національного автомобільно-дорожнього університету, повинні володіти українською мовою на I середньому рівні (B1), тобто володіти усіма навичками й уміннями мовленнєвої діяльності, що є необхідними для опанування спеціальністю на 1-4 курсах.

Відповідно до вимог Європейської системи (CEFR), досягнення I середнього рівня комунікативної компетенції (рівень B1) свідчить про здатність іноземних громадян та осіб без громадянства задовольняти широке коло комунікативних потреб засобами української мови у сферах щоденного навчального, соціально-культурного та офіційно-ділового спілкування: розуміти основні ідеї чітких повідомлень, зроблених літературною мовою на різні теми, що типово виникають на роботі, у навчанні, дозвіллі тощо; вміти спілкуватись у більшості ситуацій, які можуть виникнути під час перебування в країні мови, що вивчається; зробити зв'язне повідомлення на знайомі теми або теми, якими особливо зацікавлені; описати враження, події, сподівання, прагнення, викласти й обґрунтувати свою думку та плани на майбутнє.

Програма базується на основних положеннях Стандарту державної мови «Українська мова як іноземна. Рівні загального володіння A1-C2» [2]. Програма також враховує «Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання» [1] щодо рівнів володіння мовою, компетенцій користувача, можливих контекстів користування мовою, процедур складання програм та контролю результатів навчання.

Програма має загальний характер і може використовуватись для різних спеціальностей професійної підготовки у ХНАДУ. Положення Програми відповідають сучасним досягненням педагогіки, психології, лінгвістики та методики викладання української мови в іншомовній аудиторії.

Вступний іспит з мови навчання (українська мова) визначає рівень знань та перевіряє комунікативну компетенцію, володіння словниковим запасом та граматичними структурами.

ЗМІСТ МОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

1. Фонетика. Графіка

Алфавіт. Співвідношення звуків та літер. Голосні та приголосні звуки. Тверді та м'які, глухі та дзвінкі приголосні. Апостроф. Буквосполучення. Слово, склад. Наголос і ритміка. Правила вимови. Синтагматичне членування. Типи інтонаційних конструкцій: ІК-1 (завершене висловлювання, перелік), ІК-2 (спеціальне запитання, прохання, вимога, звертання), ІК-3 (загальне запитання, незакінчена синтагма, прохання, перепитування, перерахування), ІК-4 (зіставне питання зі сполучником *a*, перелічення, некінцева синтагма, офіційне питання з відтінком вимоги.); ознайомлення з ІК-5 (оцінка), ІК-6 (вигук, перепитування).

Опанування кириличним письмом, знання правил правопису.

2. Словотвір. Будова слова

Основа слова; основа слова і закінчення; корінь, префікс, суфікс.

Словотвірні характеристики

2.1. Іменники: назви осіб чоловічої статі за професією, родом діяльності з суфіксами: *-тел(ь), -ник, -ч (-ач, -яч), -ир, -ист (-іст), -ец(ь)*; назви осіб жіночої статі за професією, родом діяльності, похідні від назв осіб чоловічої статі з суфіксами: *-к(а), -иц(я), -ин(я)*; назви осіб чоловічої / жіночої статі за національністю з суфіксами: *-ин, -ец(ь), -анец(ь), -ак (-як), -анин (-янин), ок, -к(а), -ен(я)*; абстрактні поняття, дії, ознаки, якості і т. ін. із суфіксами: *-іст(ь), -ств(о), -цтв(о), -анн(я), -енн(я)*; іменники із суфіксами суб'єктивної оцінки: для чоловічого роду: *-ок, -ец(ь), -очок, -чик*; для жіночого роду: *-к(а), -иц(я), -ечк(а), -ус(я)*; для середнього роду: *-еньк(о), -ен(я)*.

2.2. Прикметники: якісні прикметники із суфіксами *-ив-, -лив-, -н-, -ивн-, -ичн-*; присвійні прикметники із суфіксами: *-ин, -ів (-їв), -ач- (-яч-)*; прикметники із суфіксами суб'єктивної оцінки: *-еньк-, -есеньк-, -езн-, -енн-*; вищий ступінь порівняння прикметників із суфіксами: *-ш- або -іш- (дешевий – дешевший, розумний – розумніший)*.

2.3. Дієслова: із суфіксами: *-ува-, -ва-, -и-, -і-, -а-*; із префіксами *на-, пере-, про-*; дієслова руху із префіксами *в -(ві-), у- (уві-) ви-, при-, пере-, про-, об-*.

Дієприкметники: активні: із суфіксом *-л-*; пасивні із суфіксами *-н-, -ен-, (-єн-), -т-, -ува-, -овува-*.

2.4. Дієприслівники: із суфіксами *-учи(-ючи), -ачи(-ячи)*.

2.5. Прислівники: із суфіксами *-о, -е*, з префіксом *по-*, суфіксом *-ому, -ему, -и*.

Основні чергування звуків у корені.

Осново- і словоскладання, абрєвіація.

3. Морфологія

3.1. Іменник

Лексико-граматичні розряди іменників: власні та загальні назви, абстрактні й конкретні, збірні й одиничні, матеріально-речовинні; істоти та неістоти. Рід та число іменників. Відмінкова система іменників. Формотворення; значення та вживання відмінків. Невідмінювані іменники.

3.2. Займенник

Значення, словозміна та вживання таких розрядів займенників: особових (*я, ти, ми, ви, він, вона, воно, вони*), присвійних (*мій, твій, наш, ваш, свій, його, її, їхній*), вказівних (*той, цей, такий*), означальних (*весь, сам, всякий, кожний, інший*), питальних (*хто? що? який? чий? котрий? скільки?*), відносних (*хто, що, який, чий, які, чиї, скільки*), неозначених (*хто-небудь, що-небудь, щось, хтось, абиякий, який-небудь, казна-який, будь-який, якийсь, чий-небудь, хтозна-чий, чийсь*), заперечних (*ніхто, ніщо, ніякий, нічий, ніскільки, жодний*), зворотного (*себе*).

3.3. Прикметник

Значення прикметника, його граматичні ознаки. Розряди прикметників: якісні, відносні, присвійні. Узгодження прикметників з іменниками в роді,

числі та відмінку (*цікава подорож, яскраві враження*). Відмінювання прикметників. Тверда та м'яка групи прикметників (*сонячний, середній*). Ступені порівняння якісних прикметників, творення і вживання вищого та найвищого ступенів порівняння якісних прикметників (синтетичні, аналітичні та суплетивні форми) (*розумний – розумніший – найрозумніший, яскравий – менш / більш яскравий, добрий – кращий*).

3.4. Числівник

Кількісні та порядкові числівники. Прості, складні і складені числівники. Відмінювання числівників. Вживання іменників та прикметників у поєднанні з числівниками. Відмінювання числівників (в обмеженому обсязі).

3.5. Дієслово

Інфінітив. Дійсний спосіб дієслів. Теперішній, минулий та майбутній час дієслів. Творення і значення часових форм. Основи дієслова, I та II дієвідміна. Імператив. Умовний спосіб. Перехідні та неперехідні дієслова. Наказовий спосіб.

Доконаний і недоконаний вид дієслів. Способи творення доконаного виду. Значення недоконаного та доконаного виду. Вживання дієслів доконаного і недоконаного виду в простому і складному реченні. Вживання інфінітива доконаного і недоконаного виду. Дієслова руху з префіксами та без префіксів. Значення і вживання дієслів на *-ся*. Безособові форми дієслова на *-но, -то*.

Дієприкметник. Творення та значення активних і пасивних дієприкметників.

Дієприслівник. Творення та значення дієприслівників теперішнього і минулого часу.

3.6. Прислівник

Розряди прислівників за значенням: обставинні часу (*тепер, вранці*), місця (*угорі, далеко*), якісно-означальні (*добре, гаряче, міцно*), способу дії (*раптом, гуртом*), міри і ступеня дії (*двічі, дуже*). Предикативні прислівники на позначення необхідності, доцільності (*необхідно, треба, прикро*). Ступені порівняння прислівників (*важливо – важливіше – більш важливо – найважливіше*). Вживання прислівників.

3.7. Службові частини мови

Прийменники (*в, про, на, над, під, за, без, через, після, з, від, до, по, з, у, всупереч, завдяки* та ін.), їх значення та функціонування.

Сполучники й сполучні слова (*і, та, або, а, але, через те, що, тому що, тому, що, щоб, аби, хоча, чи, де, куди, який, до того, як, завдяки тому, що* та ін.), їх значення та функціонування.

Частки (*адже, ж, не, ні, чи, невже, хіба*), їх значення та вживання.

4. Синтаксис

4.1. Просте речення

Речення за метою висловлювання:

- розповідні (*Вчора приїхав мій друг.*);
- стверджувальні (*Іван слухає музику.*);
- заперечні (*Родичі не приїхали.*);
- питальні (*Скільки коштує цей підручник?*);

– спонукальні (*Ходімо в парк.*)

Речення за емоційним забарвленням:

– окличні (*З Новим роком!*);

– неокличні (*Весна. Дерева цвітуть.*)

Двоскладні речення:

– моделі з особовими формами дієслова (*Письменник пише роман.*);

– моделі без особової форми дієслова (*Сьогодні гарний день.*)

Односкладні речення:

– номінативні: головний член речення виражається іменником у формі називного відмінка (*На вулиці дощ. Весна.*);

– означено-особові: з дієсловом 1-ї чи 2-ї особи теперішнього чи майбутнього часу або наказового способу (*Люблю читати книги.*);

– неозначено-особові: з дієсловом 3-ї особи множини теперішнього, минулого чи майбутнього часу (*Тут купують квитки.*);

– узагальнено-особові: з дієсловом 2-ї особи однини, рідко множини (*Втрачених можливостей не повернеш.*);

– безособові:

– вираження фізичного й психічного стану особи (*Мені було сумно. Йому не спиться. Нам добре живеться.*);

– вираження стану природи, навколишнього середовища (*Тут тепло. На сході вже світає.*)

4.2. Способи вираження суб'єктно-предикативних відношень у реченні

Способи вираження граматичного суб'єкта:

– іменник або займенник у формах називного відмінка (*Руслан (він) малює.*);

– сполучення іменників із числівниками або займенниковими іменниками (*Дві дівчинки гралися разом.*);

– із займенниковими прислівниками (*На концерті було багато глядачів.*)

Способи вираження логічного суб'єкта:

– іменник або займенник у формі знахідного відмінка без прийменника (*Мою подругу звати Галина.*);

– іменник або займенник у формі родового відмінка з прийменником у (*У Наталі є сестра.*);

– іменник або займенник у формі давального відмінка (*Мені подобається співати. Йому слід більше працювати. Мені час іти додому. Ігореві тридцять років.*)

Способи вираження предиката:

– дієслова дійсного, умовного і наказового способу (*Він багато працює. Він працював би краще. Попрацюй за мене, будь ласка!*);

– сполучення особової форми дієслова з інфінітивом (*Я не хочу їсти. Він не вміє готувати. Студенти закінчать читати текст за декілька хвилин.*);

– сполучення модальних слів *потрібно, неможливо, варто, слід, можна* з інфінітивом (*Мені потрібно лікуватися.*);

– сполучення особової форми дієслова з іменником (*Олег працює*

охоронцем.);

– іменник, прикметник або займенник у формі називного відмінку (*Іван вчитель. Олександр хворий. Книга цікава. Цей підручник мій.*);

– прикметник вищого і найвищого ступеня у формі називного відмінку (*Ця вистава цікавіша.*);

– предикативний прислівник (*Взимку холодно.*).

4.3. Способи вираження логіко-сміслових відношень у простому реченні

– **об’єктні відношення** (відмінкові та прийменниково-відмінкові форми іменників, прикметників, числівників, займенників (*Я пишу листа. Олена написала нам листа про своє навчання.*);

– **означальні відношення**: а) узгоджене означення (*Сашко дивиться пригодницький фільм. Ви не відповіли на моє друге запитання. У кімнаті розфарбована стеля.*); б) неузгоджене означення (*Вона ніколи не читає книжок про війну.*);

– **обставинні**:

– **просторові відношення** (прийменниково-відмінкові форми іменників, прислівники місця (*Петро живе в нашому домі на четвертому поверсі. Іван живе далеко.*);

– **часові відношення** (прийменниково-відмінкові форми іменників, прислівники часу, дієприслівникові звороти (*Брат приїде у січні. Він довго чекав на мене. Прочитавши книгу, Максим відніс її у бібліотеку.*);

– **відношення мети** (прийменниково-відмінкові форми іменників, інфінітив (*Ми поїхали у Крим відпочивати. Вона купила квіти у подарунок своїй першій вчительці. Діти пішли в ліс по гриби.*);

– **причинно-наслідкові відношення** (прийменниково-відмінкові форми іменників (*Через негоду ми не поїхали в ліс. Завдяки хорошій пісні цей співак став популярним.*);

– **способу дії** (відмінкові і прийменниково-відмінкові форми іменників, прислівник, інфінітив (*Я з радістю вам допоможу. Ми прийшли пішки. Він дивився на нас посміхаючись.*);

– **умови** (відмінкові й прийменниково-відмінкові форми іменників, дієприслівники і дієприслівникові звороти (*Нічого не кажи при ньому. Сумлінно працюючи, все подолаєш.*);

– **допустові** (відмінкові й прийменниково-відмінкові форми іменників (*Він хотів жити наперекір усьому.*).

4.4. Порядок слів у реченні

1. Препозиція групи підмета групі присудка (*Дівчина малює.*);

2. Препозиція групи присудка групі підмета при детермінанті на початку речення (*Влітку розпочалися канікули.*);

Порядок слів і актуальне членування речення (*Марія приїхала рановранці. (Коли приїхала Марія?) — Вранці приїхала Марія. (Хто приїхав вранці?)*

Особливості розташування слів у словосполучах при нейтральному порядку слів у реченні

1. Прикметник – іменник (*Вчора була цікава лекція.*).

2. Стрижнєве слово – залежна відмінкова форма (*Оля попросила склянку холодної води.*).

3. Прислівник на *-о, -е* – дієслово (*Восени швидко темніє.*); дієслово – прислівник з префіксом *по-* і суфіксами *-ому (-ему), -и* (*Вона пише по-арабськи.*).

4. Дієслово – залежна відмінкова форма (*Студенти прийшли на лекцію.*).

4.5. Складне речення

Складносурядні речення зі сполучниками: *і, а, але, чи*

Складнопідрядні речення, види підрядних речень з різними сполучниками і сполучними словами:

– з'ясувальні (*що, щоб, ніби, чи, хто, який, чий, де, куди*);

– означальні (*який, де, куди, мов, котрий*);

– часу (*коли, як, поки, з того часу, як*);

– умови (*якщо, коли*);

– причини (*бо, щоб, тому що, оскільки*);

– наслідкові (*так що*);

– мети (*щоб, аби*);

– допустові (*хоч, хоча, незважаючи на те, що*);

– порівняльні (*як, мов, немов, ніби*);

4.6. Пряма й непряма мова

Пряма мова: відносна лексична і граматична незалежність прямої мови від слів автора (дієслова мовлення *говорити, сказати, заявляти, повідомляти, інформувати, обіцяти, оголошувати* та ін.).

Правила перетворення прямої мови на непряму: використання сполучників, сполучних слів, часток *що, щоб, чи, який*; зміна особових, присвійних займенників, особових форм і форм способу дієслова; зміна порядку слів.

5. Лексика

Лексичний мінімум I середнього рівня становить 2300 одиниць, що забезпечують спілкування у межах тематичного та інтенціонального мінімумів цього стандарту. Основний склад активного словника цього рівня обслуговує побутову та соціально-культурну сфери спілкування.

ПРИКЛАДИ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

1. Оберіть правильну відповідь.

1. Його брат навчається у школі, він уже	(А) старший (Б) маленький (В) великий
2. Я не дуже люблю овочі, особливо	(А) яблука (Б) картоплю
3. Чесно кажучи, я не можу сказати, що я ... добре.	А) вивчаю Б) навчаюся В) вчу

4. Мені потрібно сьогодні відвідати	А) дві подруги Б) двох подруг В) двоє подруг
5. Він вийшов з машини і швидко підійшов	А) до людей Б) від людей
6. На жаль, я не зможу ... з тобою, я погано себе почуваю.	А) поїхати Б) їздити
7. Я не знаю, ... телефонував Амін. 8. Так, я знаю, ... вона чекала вчора.	(А) про кого (Б) кому (В) кого
9. ... у ліжку, незручно дивитися телевізор.	А) лежати Б) лежачи В) лежавши
10. Студентка гарно склала зимову сесію, ... вона багато працювала у першому семестрі.	А) тому Б) тому що

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКІВ

№ завдання	Максимальна кількість балів	Об'єкти оцінювання	Оцінювання
Завдання 1.	15 балів	Вміннями максимально повно розуміти сенс аудіоповідомлення (запитання), адекватно сприймати соціально-культурні та емоційно-експресивні особливості мови мовця, інтерпретувати імпліцитно виражений зміст.	Кожна правильна відповідь – 1 бал.
Завдання 2.	25 балів	Уміння ідентифікації значень та використання лексики. Навички використання граматичних форм. Навички добору лексики та використання граматичних форм	Кожна правильна відповідь – 1 бал.
Завдання 3.	10 балів	Повнота, точність, глибина розуміння змісту тексту, знаходження, аналіз, зіставлення інформації в тексті, повне розуміння тексту, його структури та логічних зв'язків між його частинами.	Кожна правильна відповідь – 1 бал.
Завдання 4.	50 балів	А. Змістове наповнення	А : повне ігнорування

		<p>– максимум 10 балів</p> <p>Б. Відповідність тексту заданому формату – максимум 10 балів</p> <p>В. Лексична правильність – максимум 15 балів</p> <p>Г. Граматична та орфографічна правильність – максимум 15 балів</p>	<p>умови – 0 балів; часткове виконання умови – 5 балів; повне виконання – 10 балів;</p> <p>Б : повна невідповідність тексту заданому формату – 0 балів; часткова відповідність – 5 балів; повна відповідність – 10 балів;</p> <p>В : повна невідповідність тексту заданому формату – 0 балів; часткова відповідність – 5 балів; повна відповідність – 15 балів;</p> <p>Г : повна невідповідність тексту заданому формату – 0 балів; часткова відповідність – 5 балів; повна відповідність – 15 балів;</p>
--	--	--	---

ЗАГАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ ВСТУПНОГО ІСПИТУ

Загальний час вступного іспиту – 60 хвилин (1 година). Після перевірки завдань членами предметних екзаменаційних комісій визначається сума нарахованих балів за шкалою від 100 до 200. Максимальна сума балів, що може одержати вступник за результатами вступного іспиту з мови навчання (українська мова), складає 200 балів. Мінімальна кількість балів для вступу на навчання складає не менше 115 балів (за шкалою від 100 до 200). Робота, яка оцінена нижче 115 балів, отримує оцінку «незадовільно».

Навчально-методичні матеріали

Основна рекомендована література

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. укр. видання д. пед. н., проф. С.Ю. Ніколаєва. Київ: Ленвіт, 2003. 273 с.

2. Стандарт державної мови «Українська мова як іноземна. Рівні загального володіння А1 – С2» / Уклад: Мазурик Д. В., Антонів О. В., Бойко Г. І., Синчак О. П. Київ: Національна комісія зі стандартів державної мови, 2024. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://mova.gov.ua/storage/app/sites/19/standarty/06.09.2024%20%D0%92%D0%98%D0%94%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%AF_%D0%A3%D0%9C%D0%86_new.pdf
3. Костиця Н. М., Зозуля І. Є.. Розвиток монологічного мовлення в іноземних студентів : навчальний посібник. Вінниця : ВНТУ, 2020. – 109 с.
4. Лисенко Н. О., Кривко Р. М., Світлична Є. І., Цапко Т. П. Українська мова для іноземних студентів: навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2018. – 240 с.
5. Мазурик Д. Українська мова для іноземців. Крок за кроком. Харків : Фоліо. 2022. – 288 с.
6. Моргунова Н.С., Резван О.О. Мова для всіх : навчальний посібник з української мови для іноземців. Харків: ХНАДУ, 2019. 210 с.
7. Моргунова Н.С., Семененко І.Є., Кісіль Л.М., Приходько С.О. Вчимо українську мову! Підручник з української мови як іноземної Харків: ФОП Іванченко І.С. 2021. – 178 с.
8. Українська мова для іноземців. Рівень А1: навчальний посібник / Голованенко Є.О., Дегтярєва Т. О., Дядченко Г. В. та ін. Суми: ПФ «Видавництво «Університетська книга»», 2019. – 279 с.
9. Українська мова для іноземців. Рівень А2: навчальний посібник / Дегтярєва Т. О., Дядченко Г. В., Коньок О. П. та ін. Суми: ПФ «Видавництво «Університетська книга»», 2019. – 215 с.
10. Українська мова для іноземців. Рівень В1: навчальний посібник / Біденко Л. В., Завгородній В. А., Казанджияєва М. С. та ін. Суми: ПФ «Видавництво «Університетська книга»», 2019. – 363 с.

Додаткова література

1. Антонів О., Паучок Л Українська мова для іноземців : модульний курс : навчальний посібник. Київ : Фірма «ІНКОС», 2018. – 268 с.
2. Багмут І., Штефуца В. Українська мова. Адаптовані тести для читання. Сегед, 2021.
3. Вінницька, Л.С. Головяшина, Н.П. Плющ Українська мова як іноземна (початковий курс). Київ : ВПЦ «Київський університет», 2022. – 379 с.
4. Граматика української мови (у схемах та таблицях) для іноземних студентів. Синтаксис, стилістика : навч. посіб. / Л. Є. Азарова, Л. В. Горчинська, Н. Л. Франчук, Ю. В. Поздрань. Вінниця : ВНТУ, 2017. – 86 с.
5. Граматика української мови (у схемах та таблицях) для іноземних студентів. Фонетика, лексика, морфологія : навч. посіб. / О. В. Абрамчук, Л. В. Горчинська, Н. Л. Франчук, Ю. В. Поздрань. Вінниця : ВНТУ, 2017. – 102 с.
6. Тлумачний словник сучасної української мови / Л. П. Коврига, Т. В. Ковальова, В. Д. Пономаренко. / За ред. доктора філол. наук, проф. В. С. Калашника. Харків : Белкаркнига, 2005. – 800 с.

Програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри українознавства, протокол № 9 від 10 березня 2026 р.

Голова предметної екзаменаційної комісії
з мови навчання (українська мова),
завідувач кафедри
українознавства, доц.

Неля НІКУЛІНА

ПОГОДЖЕНО:

Директор Навчально-наукового
інституту міжнародної освіти
і співпраці, доц.

Антон ХОЛОДОВ

Заступник голови
приймальної комісії, проф.

Микола МИХАЛЕВИЧ